

RIIGIKOGU

9. istungjärk. **Protokoll nr. 221 (37).**

1923. a.

Sisu: 1. Päewakorra kinnitamine. — 2. Kalapüügi-seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 3. Wõlgnewa normiwlja tasumise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 4. Riigiasutuste paigutamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 5. Riigiteenijate ametsõitude tasuseaduse osalise muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 6. Seadus mõnede muudatuste kohta ärimaksu-seaduses — III lugemisel. Wastu wõetud. — 7. Riigikogu juhatuseteadaanne rahwahääletamise tagajärgede kohta. — 8. Riigikogu istungjärku waheaja küsimus.

Riigikogu koosolek 9. märtsil 1923 a. kell 0,05 min.

Kokku on tulnud 86 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**, pärast esimees **K. Päts**.

Sekretääri kohal sekretäär **T. Kalbus**.

Walitsuse looshis: Riigiwanem **J. Kukk**, töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, siseminister **K. Einbund**, välisminister **A. Hellat**, teedeminister **K. Ipsberg**, põllutöominister **B. Rostfeldt**, haridusminister **A. Weiderman**.

Koosolek algab kell 0,05 min.

1. Päewakorra Juhataja **K. Wirma**: kinnitamine. **ma:** Päewakord on Riigikogu liigetele kätte antud. Loen päewakorra wastu wõetuks.

2. Kalapüügi- Maaseaduse komisjoni aruandja **J. Wain** (loeb): **III lugemisel.** Kalapüügi-seadus.

Juhataja **K. Wirma:** (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): Üldised määrused. § 1. Kalapüügi korraldamine ja järewalwe käesolewa seaduse alusel pannakse põllutöoministeriumi peale, kellel õigus on selleks otstarbeks määrusi wälja anda.

Juhataja **K. Wirma:** (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 2. Kui mitme omaniku päralt olewates wetes korralik kalastus selle tõttu kannatab, et üksikud püügiõiguse osanikud, kuigi ilma kalapüügi-seadust rikkumata, ent

liig sagedasti ja intensiivselt kala püüawad ja kalade arw ning kalasaak selle tagajärjel wähenema hakkab, siis on põllutöoministeriumil õigus üksikute püügi-osanikkude kaebtuse põhjal asjakohase uurimise järele kalapüüki neis wetes ajutiselt kõigile püügiõiguse osanikkudele ära keelata, nendele ette pannes teatawa tähtaja jooksul oma wahel kokku leppida püügi korra kohta, mille alla kõik püügiõiguse osanikud peawad painduma. Kokkulepe peab olema kirjalik ja kõigi püügiõiguse osanikkude poolt alla kirjutatud. Kokkulepe pannakse põllutöoministeriumile kinnitamiseks ette, kes tema kinnitab, kui ta korraliku kalastuse nõudmistele wastab. Kui püügiõiguse osanikud põllutöoministeriumi poolt määratud tähtaja jooksul ei ole kokkuleppele jõudnud, siis on põllutöoministeriumil õigus kalapüüki niisuguses weekogus ehk tema üksikutes osades sundmääruste läbi korraldada.

Juhataja **K. Wirma:** (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 3. Merel, Peipsi ning Pihkwa järwedes wõiwad kõik Eesti wabariigi kodanikud wabalt ja takistamata kala ja meriloomi püüda, wälja arwatud need erandid, mis käesolewa paragrahwi märkus 1 tähendatud.

Märkus 1. Käesolewas paragrahwis tähendatud wetes on põllutöoministeriumil õigus kohtades, kus see rohke saagi wõi muude eriliste põhjuste tõttu tarwilik on, kalapüügiõigust wälja rentida, missugusel juhtumisel rendilepingu kestwuse jooksul lepingus ettenähtud aastaegadel kellegil muul peale rentnikkude õigust ei ole neis kohtades kala ja meriloomi püüda.

Märkus 2. Kalapüügiõiguse wäljarentimisel on eesõigus kalameeste ühingutel. Kalapüügiõigust edasi rentida on

keelatud. Sellest keelust üleastumise korral kaotab rendileping maksu, kuna lepingu põhjal sissemakstud rent ja muud summad riigi kasuks jäävad. Ühtlasi kaotab süüdlane õiguse viie aasta jooksul kalapüügiõigust rentida.

Märkus 3. Väljarenditavad kalapüügi kohad määratakse kindlaks seadusandlises korras. Kunni 1. jaanuarini 1925 a. jääb Wabariigi Walitsusel õigus väljarenditawaid kohti ära määrata.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): II. Keelatud püügiwiisid. § 4. Kalapüük on keelatud: a) lõhkewate, mürgiliste ja kalu uimastawate ainetega; b) abinõusid tarwitades, mis kalade rahulikule kudemisele kahjulik on, nimelt: hirmutada kalu mitmesugust kolinat ja lärmi sünnitawate riistadega, milledega lootsikut (paati) ehk weepõhjas olewaid kiwe vastu peksetakse ja niiviisi kalu wõrku hirmutatakse.

Märkus. Põllutööministeeriumil on õigus keelata teatawal ajal ja kohtadel püüki wästrate (ahingute) ja teiste riistadega, mis kalu wälispidi haawawad.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): III. Seaduses lubatud püügiriistade kohta käiwad määrused. § 5. Nootade ja wõrkude kõige wäiksem silmade küljemõõt kahe sõlme wahel niiskes olekus, wõib olla lõhe ja mereforelli (*Salmo trutta*) püügiks — 6,5 sentimeetrit, siigade, sudakate (kohade ja latikate) püügiks — 4 sentimeetrit, haugide ja ahwenate püügiks — 3 sentimeetrit, räimede püügiks — 1,25 sentimeetrit, kilupüügiks — 1,2 sentimeetrit, meretindi ja räabise püügiks — 1 sentimeeter ja teiste kalade püügiks — 2,4 sentimeetrit, seesama mõõt on ka maksew teiste niidistsõlmitud püügiriistade kohta, kuna niidist mõrrad, mis kõrgemad on kui 1½ meetrit ja mitte räimepüügiks ei tarwitata, vähemalt 3,5 sentimeetrilise silmamõõduga wõiwad olla. Magedas wees tarwitatawad mõrrad, mis üle 1 meetri kõrged on, ei ole lubatud mitte vähemate kui 4 sentimeetriliste silmadega tarwitada.

Märkus 1. Selle määruse alla ei käi tindimõrrad ja mutt Peipsil.

Märkus 2. Noodapära lõpuots wõib olla talwenoodal 7. jala pikkuselt ja suwenoodal 4. jala pikkuselt 5 millimeetriliste silmadega.

Erakordadel wõib põllutööministeerium luba anda vähemasilmaliste püügiriistadega kalu püüda.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 6. Wähema kalaliigi tarwis määratud püügiriistu ei wõi mitte niisugusel kohal ja ajal tarwitada, et ka suuremat liiki kalad sellega tuntawal suurel arwul wälja püütakse. Tindi, räabise, wiidika ja räime nootasid wõib teiste kalaliikide püüdmiseks tarwitada, kui nende päraotsa tihedasilmalise wõrgu asemele püütawa kalaliigile wastaw hõredam wõrk vähemalt 5. jala pikkuselt päralõpule pannakse.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 7. Mõrraedade ja teiste lattidest ehitatud püügiriistade lattide wahe peab vähemalt 2 sentimeetrit lai olema. Niisama peab witsmõrdadel witsade wahe vähemalt 15 millimeetrit olema. Tihedamaid mõrdasid wõib ainult silmudepüügiks 1. augustist kunni aasta lõpuni tarwitada.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 7 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 8. Püügiriistadel, mis mitte niidist, waid muust materjalist on tehtud, peab kõige vähem silmade suurus samasugune olema, nagu sellele wastawatel niidist püügiriistadel.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 8 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): IV. Kalapüügiriistade tarwitamise kord. § 9. On keelatud üle sõita kalapüügiriistadest, mis lahtises meres ehk mõnes teises wees wäljaspool üldist sõiduteed wälja pandud ja alamalnimetatud märkidega; tähendatud märkideks on tumedawärwiline lipp, mille pikkus ja laius ei tohi olla alla 20 sentimeetrit, mis ühe ujawa aluse peal ja vähemalt ½ meetrit weepinnast kõrge-

mal lehwib. Heljuwate wõrkudega püüdes peab heljuwal paadil igasse külge paistew walge tuli olema.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 9 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 10. Kõik seisupüügiriistadega kalapüüdjad on kohustatud oma püügiriistade külge wee peale lauakesi kinnitama oma nime ja elukohta selgesti ära tähendades.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 10 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 11. Jõgedes noodaga püüdes on keelatud üle kahekolmandiku jõe laiusest korruga läbi tõmmata, niisama on keelatud mitut noota korruga ühe loomuse koha peal tarwitada.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 11 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): V. Keelu määrused. § 12. 10. maist kuni 15. juunini on järwedes kalapüük keelatud igasuguste tõmbepüügiriistadega, mis niidist tehtud.

Märkus 1. See määrus ei käi Peipsi ja Pihkwa järwe kohta.

Märkus 2. Erakordadel on põllutööstusteeringumil õigus keeluaega pikendada ehk lühendada.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 12 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 13. On keelatud püüda, müüa, osta ja ühest kohast teise wedada lõhesid ja angerjaid alla 50 sentimeetrit, mereforellisid alla 35 sentimeetrit, siigu ja sudakaid (kohasid) alla 30 sentimeetrit, wimmasid, linnaskid ja säinasid alla 20 sentimeetrit, lestasid ja kiwilestasid alla 15 sentimeetrit nina otsast kuni sabajõhwide kõige wiimase otsani ja wäike alla 10 sentimeetrit nina otsast kuni laka lõpuni.

A. Jürgenstein (rhw.): Panen ette järgmise redaktsioonilise paranduse: „sabajõhwide“ asemele „sabaõimude“.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Wain: Ühinen parandusega:

Juhataja K. Wirma: Panen § 13 ühes redaktsioonilise parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) § 13 ühes parandusega on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 14. Igasugune wähjapüük on keelatud oktoobri-, nowembri- ja detsembrikuul. 1. jaanuarist kuni 15. juulini wõib ainult isaseid wäike püüda.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 14 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 15. Põllutööstusteeringumil on õigus teaduslikuks otstarbeks teatawatele isikutele lubada keelatud püügiriistadega keelatud ajal ja kohtadel kalu püüda.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 15 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 16. Kalu ja wäike alla alammõõdu wõib püüda ja elusalt müüa, osta ja ühest kohast teise wedada, kui nad tiikidesse, järwedesse ehk muudesse weekogudesse kaswatamiseks määratud.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 16 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 17. Satuwad kalad ehk wähjad keelatud ajal ehk lubamata suuruses püügiriistadesse, siis peab neid wiibimata wette tagasi laskma.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 17 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 18. Mai- ja juunikuul on kalapüügi juures müta tarwitamine igalpool keelatud.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 18 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 19. Sel ajal, kui jõgedes suuremad kalade rändamised on ja nad wastu wett üles ujuwad, on selle läheduses, nimelt jõesuu ümbruses, igasugune tegewus, mis kalu hirmutab, nagu jõepõhja puhastamine ba-

germasinaga ja lõhkeainetega lõhkumine ja muu sarnane tegewus keelatud.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 19 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 20. Seespool keelupiirkonda, kus kewadel kudejad kalad on, peab igasugune kalaja wähjapüük 1. aprillist kuni 15. juunini ära jääma. Keelupiirkondades, kus sügisel kudejad kalad on, ei ole lubatud kalu püüda 1. septembrist kuni 1. detsembrini.

Märkus. Keelupiirkonnad määrab ära põllutöoministerium, samuti jääb tal õigus üksikutes kohtades keeluaega pikendada ehk lühendada.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 20 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 21. Keelupiirkondades ja nende lähikonnas ei ole lubatud keelu ajal lõhkeainetega lõhkumine ega muu sarnane tegewus, mis kalade rahulist kudemist takistab.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 21 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 22. Rennid ja torud, mis wett wesirataste ehk turbiinide peale juhiwad, peawad nii korraldatud olema, et kalad sinna sisse ei pääse. Kui selleks sissewoolu awause ette wõre tehakse, siis ei tohi wõrekepikeste wahe mitte üle 20 millimeetrit olla.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 22 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 23. Keelatud on loomusekohtasid weekogu põhja peale asetatud ja jää sisse pandud takistuste läbi rikkuda.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 23 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 24. Kalaaedade ja tõkete ehitamist ja seisupüügiriistade ülesseadmist jookswatesse wetesse, millede kohta iseäralist määrust ei ole, lubatakse, kui wesi on ühe omaniku piirides, kuni woolu keskkohani, aga kui woolu keskkohast piiriks on, siis igal omanikul oma osa pooleni, kuna vähemalt pool woolawast weekogust täieli-

kult igasugustest seisupüügiriistadest waba peab olema.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 24 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): VI. Seaduse teostamine ja järelwalwe. § 25. Kalaasjanduse ülewaataja, kes riigi poolt kalapüügi kaitseks on määratud, niisama ka rannawalwe ja politseiametnikud on kohustatud selle järele walwama, et kalapüügisse puutuwad seadused ja eeskirjad täpisealt täidetud saaks.

Ülemalnimetatud isikud on kohustatud kalapüüdjate kaitseks wälja astuma, kui neile seaduswastaseid takistusi tehakse.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 25 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 26. Rahukohtu trahwiseaduse § 57-das ettenähtud rahatrahwi ülemmäär tõstetakse 10.000 margani ja lisatakse § 57-dale juurde järgmised märkused:

Märkus 3. Keelatud püügiriistad, samuti ka keelatud püügi ajal ja kohal leitud püügiriistad konfiskeeritakse.

Märkus 4. Käesolewas paragrahwis ettenähtud rahatrahwi alla langewad ka need, kes rikuwad kalapüügi-seaduse § 2-ses ettenähtud põllutöoministeriumi poolt kinnitatud kokkulepet wõi tema poolt awaldatud sundmäärust.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 26 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 27. Alamõdulised kalad ja wähjad, kui nad wettelaskmiseks kõlbmatad on, wõetakse ära (konfiskeeritakse) ja antakse ilma tasuta ligemale heategewale asutusele ehk waestele.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 27 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 28. Põllumajanduse seaduse (W. s. k. XII k. II jagu Ustaw selsk. hosjäistw.) §§ 560 kuni 572 ja Balti eraseaduse §§ 1029 ja 1032 ühes märkusega kaotawad maksu-

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 28 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 29. 1) Balti eraseaduse § 1034 juurde lisatakse järgmine märkus:

Märkus. Juhtumistel, mis ette nähtud kalapüügi-seaduse § 2-ses, on põllutöoministeeriumil õigus kalapüüki mitme omaniku päralt olewates wetes ajutiselt ära keelata ja kalapüüki sundmäärustega korraldada.

2) Balti eraseaduse § 1038 juurde lisatakse järgmine märkus:

Märkus. Iseäralised kitsendused kalapüügi suhtes on ette nähtud kalapüügi-seaduses.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 29 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

III lugemise järele panen terve seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus lõpuhääletamisel vastu wõetud.

On kirjalik ettepanek tehtud kalapüügi-seadust vastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata. Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on otsustatud kalapüügi-seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

3. Wõlgnewa Rahaasjanduse normiwilja komisjoni aruandja A. Kerem (loeb): Wõlgnewa normiwilja tasumise seadus — III lugemisel. tasumise seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): § 1. Wabariigi Walitsuse poolt 22. weebruaril ja 1. juunil 1921 a. wastuwõetud terawilja wabamüügi ja normiwilja sissenõudmise määrustes („Riigi Teataja“ nr. nr. 15 ja 47 — 1921 a.) ettenähtud normiwilja wõla tasumine natuuras lõpetatakse ära.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): § 2. Andmatajäänud normiwilja asemel nõutakse wastuwaidlemata korras sisse normiwilja ja turuhinna waheraha:

a) 1919 a. lõikusest andmatajäänud normiwilja eest: nisu ja rukkid — 130 marka puud; oder, kaer ja segawili — 100 marka puud. Saaremaal nisu ja rukkid — 90 marka, oder, kaer ja segawili — 65 marka puud.

b) 1920 a. lõikusest andmatajäänud normiwilja eest: nisu — 180 marka, rukkid — 160 marka, oder, kaer ja segawili — 110 marka puud. Saaremaal nisu — 120 marka, rukkid — 105 marka, oder, kaer ja segawili — 75 marka puud.

c) lit. a ja b ettenähtud normiwilja üksuste (nisu, rukkid, oder, kaer) pealt wõetakse waheraha 50% vähem, kellede hulka kuuluwad Saare maakond, Hiiumaa, Wormsi ja neid ümbritsewad saared.

M. Neps (sd.): Pean tähendama, et hõrrad Riigikogu liikmed wiimasel koosolekul iseäranis suurt wastutulekut saarlaste vastu on üles näidanud ja mõlemad ettepanekud, mis tegid hõrrad Hint ja Koppel vastu wõtnud. Selle tõttu sai aga seadus niisuguse kuju, mille peale ka aruandja tähendas, et tema sarnasel kujul vastu wõetud ei wõi saada. Ma teeksin sellepärast ettepaneku, mis hõrrade Hint'i ja Koppel'i ettepanekut kokkuwõttes niisuguseks teeks, et ta wõiks siia seadusesse püsima jääda. Nimelt teeksin ma ettepaneku p. a wiimane lause, mis hõrra Koppel'i poolt ette pandi, samuti ka p. b wiimane lause ja p. c. hõrra Hint'i redaktsioonis wälja jätta ja järgmine uus punkt c vastu wõtta: „Saare maakonnas, Hiiumaa, Wormsi ja teistel Lääne maakonda kuuluwatel saartel wõetakse waheraha 50% vähem, kui p. p. a ja b ette nähtud.“

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Neps'i poolt on ettepanek tehtud § 2 p. a. wiimane lause, p. b wiimane lause ja II lugemisel wastuwõetud p. c wälja jätta, ja vastu wõtta p. c järgmises redaktsioonis: „Saare maakonnas, Hiiumaa, Wormsi ja teistel Lääne maakonda kuuluwatel saartel wõetakse waheraha 50% vähem kui p. p. a ja b ette nähtud.“

Punkt a. tuleks wiimane rida ja b-s 2 wiimast rida wälja jätta. See on õieti redaktsiooniline parandus. Ollakse nõus, et see ettepanek korruga hääletamisele

tuleb? Selle wastu ei waielda. (Häälataakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen § 2 parandatud kujul hääletamisele. (Häälataakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Kerem (loeb): § 3. Waheraha sissenõudmine pannakse maakonnawalitsuste peale.

Selle täitmiseks seawad maakonnawalitsused wiibimata wõlgnikkude nimekirjad kokku ja teatawad igale wõlgnikule wõlasumma ning wabatahtlise wõlatasumise tähtaja. Wõlgnikud wõiwad ühe kuu jooksul teate kättesaamise päewast arwates, wastulause anda maakonnawalitsusele, kellel õigus on wõlgnikku normiwilja wõla maksust wabastada, kui asjaoludest selgub, et temal wõimatu oli wiljaikalduse, majapidamise halwa seisukorra wõi mõnede muude raskete asjaolude pärast majapidamises normiwilja anda.

Juhataja K. Wirma: Sõna on isikliselt rkl. Kerem'il.

A. Kerem (rhw.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Warem ma juhtisin tähelepanu, et selles seaduses wastuwõetud paranduses on ette nähtud, et maakonnawalitsusel on ainult õigus wabastada, kuna ta ei ole kohustatud wabastama, kuigi tõendawad dokumendid on olemas. Mina esiotsa sain nii aru, et kui kellegil õigus on ja ta seda mitte ei ole tarwitanud, siis wõib kohtu korras sundida neid seda täitma. Praegu juristidega läbi rääkides selgus, et sarnase redaktsiooni juures ei ole maakonnawalitsus sugugi sunnitud sarnast õigust tarwitama, olgugi, et tõendawad põhjused ette on toodud. Mul on ka mõned üksikud faktid teada, kus normiwilja asjus palwetega maakonnawalitsuse poole on pööratud, kuid alati pole need palwed täitmist leidnud. Kui palujatel ära wõtame wõimaluse kohtu poole pöörata, siis on see asjata kitsendus ja sellepärast teeksin mina isiklikult ettepaneku paragrahwi lõppu järgmiselt redigeerida: „Anda maakonnawalitsusele, kes wõlgnikud normiwilja wõla maksust wabastab, kui nemad küllaldased tõendused selle kohta esitawad, et nendel normiwilja andmine wõimatu on olnud ikalduse ehk mõne teise õnnetuse tagajärjel.“

Siseminister K. Einbund: Austatud Riigikogu liikmed! Pean III lugemisel wastu waidlema ettepanekule,

mida tegi lugupeetud Riigikogu liige härra Kerem. Maakonnawalitsused on juba ammu normiwiljast wabastamiseks palunud enesele õigust anda. Sennise korra juures on see wõimalus neil puudunud. (Saalis müra. Juhataja kutsub korrale.) Maaseaduse komisjon wõi rahaasjanduse komisjon, kus seda eelnõu arutati, oli selle poolt, et iseäralikkudel juhtumistel maakonnawalitsustele õigus on antud normiwilja waherahast wabastamiseks. Mina tegin paranduse neid weel liikidesse jaotada, mis hästi laiemaks teeks terve selle mõiste. Kui wõtame teise seisukoha, et meie maakonnawalitsusele seda õigust ei anna, waid kohustame neid wabastama, kelle kohta maakonnawalitsus eitawa otsuse teinud, selle tagajärjel tuleks meil palju protsesse, (Müra saalis. Juhataja kutsub teistkorda korrale.) mille ärahoidmiseks õieti see eelnõu oli esitatud. See oleks üks külg, asjal on aga weel teine külg. Härra Kerem'i ettepanek annab igale ühele õiguse wabastamist nõuda esiteks õnnetujuhtumiste korral ja teiseks wiljaikalduse korral. Kui maakonnawalitsusele kohustuse peale paneme, et ta peab wabastama, mis on selle tagajärg ja missuguse seisukoha wõtab kohus? Kui meie kohtusse minemiseks õiguse anname, siis peame seaduse paragrahwi teisiti redigeerima, et kohtul tõesti niisuguste aluste järele wõimalik oleks otsustada. Wõtame mõnesugused õnnetujuhtumised, siis tuleb nii wälja, et kui mõnel talumehel hobune ära sureb, mis on ometi õnnetujuhtumine, siis jääb temal normiwilja waheraha andmata. Wõtame teise juhtumise, kui kohus peab wabastama wiljaikalduse tagajärjel. Kes ütleb nüüd mulle, et talus wiljaikaldus on olnud. Siin peaks mingisuguseid wõrdlusi tooma, wõrreldes majapidamise seisukorda. Siin on tegemist otstarbekohasuse küsimustega. Neid asju kohtusse wiia on kaunis raske. Meil ei ole miskisugust põhjust arwata, et maakonnawalitsus seda õigust mitte õiglaselt tarwitama ei saa, seda enam, et wiimasel maakonnawalitsuste esitajate nõupidamisel leiti, et selle konstruktsiooni juures see kõige paremini lahendatud saaks, aga wastupidi, kui see kohtuotsuse alla läheb, siis peame selle paragrahwi ümber redigeerima, nii et tõesti mõnesugustel alustel seisukohta wõiks wõtta. Nii ei ole mingisugust õiget mõõdupuud, kui üks otsustab õnnetujuhtumiste järele, teine teisiti.

Juhataja **K. Wirma**: Sõna on rkl. Kerem'il.

A. Kerem (rhw.): Härra siseminister kritiseeris neid põhjendusi, mida mina ette tõi. Härra siseministri paranduses oli aga öeldud, et võimatu on normiwilja anda õnnetujuhtumiste tagajärjel, siis on „õnnetujuhtumine“ siinkohal väga segane mõiste. Kui näituseks kellegil ait maha põleb ühes wiljaga, siis, ma arwan, takistab see normiwilja andmist. Kui aga kellegil laps ära sureb, see on ka õnnetujuhtumine, kas on see siis põhjuseks, et normiwilja anda ei saa. Nii arwan ma, et härra siseministri poolt ettetoodud põhjendused midagi ei ütle. Teine asi on muidugi, kas meie jätame otsustamise normiwilja asjus ilma wastuwaidluse võimaluseta maakonnawalitsuse kätte. Ma ei usu, et neid edasikaebtusi palju tuleb kui maakonnawalitsused tahavad otstarbekohaselt toimetada, kuid minu arwates peaks edasikaebamise tee waba olema.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **A. Kerem**: Ei tarwita.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Kerem'i poolt on ettepanek §.3 lõppu järgmiselt redigeerida: „... anda maakonnawalitsusele, kes wõlgnikud normiwilja wõla maksust wabastab, kui nemad küllaldased tõendused selle kohta esitawad, et nendel normiwilja andmine võimatu on olnud ikalduse ehk mõne teise õnnetuse tagajärjel.“ (Hääletatakse.) Nähtaw enamuse on paranduse wastu. Sellega on parandus tagasi lükatud. Panen § 3 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): § 4. Eelmises (§ 3) paragrahwis ettenähtud korralduste läbiwiimine peab 31. oktoobriks 1923 a. lõpetatud olema, missugune tähtaeg ka wõla wabatahtlise iasumise lõputähtajaks on.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): § 5. Andmatajäänud normiwilja eest sissetulnud waheraha tarwitatakse teede ja sildade kordaseadmiseks normiwilja waheraha tarwitamise seaduses („Riigi Tea-

taja nr. 87 — 1922 a. sead. nr. 57) ettenähtud korras.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Panen seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem**: Teen ettepaneku käesolewat seadust ilma reaktiivkommissiooni andmata wastu wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

(Juhatama hakkab esimees **K. Päts**.)

4. Riigiasutuste Rahaasjanduse paigutamise komisjoni aruandja K. Wirma III lugemisel. (loeb): Riigiasutuste paigutamise seadus.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Seaduse pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): § 1. Teedeministeeriumile awatakse riigikassa poolt eelkrediiti 90.166.000 marga suuruses riigiasutuste paigutamise kawa teostamise kuludeks ja riigiametnikkudele korterite ehitamiseks.

Teedeminister **K. Ipsberg**: Austatud Riigikogu liikmed! Ma panen ette sisse wõtta summa „95.832.000“, mis rkl. Neps'i ettepanekul wälja langes, sest muidu oleks mõtteta selle ehituse osaline läbiwiimine, kui meil selle hoone ehitamine ära jääks, mis nüüd tingimata tarwilik on. On määratud nimelt krediiti kütte jaoks, mis ühenduses on riigiarhiwi ja praeguse raamatukogu ruumidega.

Juhataja **K. Päts**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **K. Wirma**: Isiklikkude seletuste põhjal on wahepeal selgunud, et rahaasjanduse komisjoni eeldused selle asja kohta püsima jääwad ja sellepärast saan ma rahaasjanduse komisjoni nimel ühineda selle ettepanekuga.

Juhataja **K. Päts**: Rkl. Pooli poolt on tulnud järgmine kirjalik parandus: „Panen ette § 1 järgmiselt wastu

wõtta: § 1. Teedeministeeriumile awatakse riigikassa poolt eelkrediiti 13.169.000 marga suuruses riigimajade ümberehitamise, remondi ja sisseseade muretsemise otstarbel.“

Need on kaks kõrwuti olewat ettepanekut, ning selle ettepanekuga, mis teedeminister tegi, ühines aruandja, mispärast tuleks see ettepanek täielikult ühes selle parandusega kõrwuti hääletada. (Hääletatakse.) Komisjoni ettepaneku poolt on 20 häält, rkl. Pooli ettepaneku poolt 24 häält, seega pole kumbki absoluutset enamust saanud ja sellepärast tulewad need ettepanekud „wastu“ ja „poolt“ hääletamisele. Palun neid, kes on rkl. Pooli ettepaneku poolt, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Palun neid, kes on komisjoni ettepaneku poolt, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Rkl. Pooli ettepaneku poolt on 30 häält, wastu 28, seega „poolt“ 2 häält rohkem. Komisjoni ettepaneku poolt on 28 häält, wastu 29, seega üks hääl rohkem wastu. Seega on wastu wõetud rkl. Pooli ettepanek.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): § 2. Töö- ja hoolekandeministeeriumi waldamisel olew Tallinnas, Toompeal, Kooli t. nr. 9 (I Toompea ringkonna kreposti nr. 8) asuw endine Toompea gilde liikumata warandus wõetakse riigi omandusena teedeministeeriumi waldamisele riigiasutuste paigutamise kawasse ühendamiseks.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): § 3. Käesolew seadus hakkab maksuma tema wastuwõtmisega.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Panen käesolewa seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on 20 häälega 7 hääle wastu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma**: Teen ettepaneku seadust wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

5. Riigiteenijate ametsõitude tasuseaduse osalise muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Kana** (loeb). Riigiteenijate ametsõitude tasuseaduse osalise muutmise ja täiendamise seadus.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): „Riigi Teataja“ 113 — 1921 a. awaldatud „Riigiteenijate ametsõitude tasuseadus“ muudetakse ja täiendatakse järgmiselt: I. § 1 p. a lisatakse juurde: „Ametnikkudele, kaitsewäelastele ja teenijatele I—III, kohunikkudele 1—3 palgaastmes, saadikutele ning Wabariigi Walitsuse poolt rahwuwahelistele konwerentsidele delegeeritud isikutele raudteel — kõrgema klassi tariifi järele, õigusega nii sise- kui ka wäljamaal tarwitada riigi wõi eraseltside magamiswagunit.“

Kogu § 1 täiendatakse märkusega: „Platskaarti wõib tarwitada ainult sel korral, kui sõitja wiibib rongil vähemalt 3 tundi aja sees kella 21—8 wahel.“

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) I osa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): II. § 4-da märkusest jäetakse wälja arwud ja sõnad „1—4 ja 6 liigi“.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) II osa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): III. § 9-da 2, 5 ja 6 liik täiendatakse märkustega:

„2 liik. Ettenägemata määramata wõimu takistuse põhjusel üle 15 päewa kestmise puhul jääwad wiimaseks nimetatud ametsõidud ikkagi 2 liigi alla.“

„5 liik. Selle liigi alla ei käi keskasutuste (minist. ja nende peawal.) ametnikud.“

„6 liik. Wäljamaale läkitatuiks ei arwata ametnikka, teenijaid ehk töölisi, kes konwentsioonides ettenähtud punktide wahel rongisid, kaupasid ehk posti üle annawad.“

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) III osa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): IV. § 10-da 1 liik muudetakse järgmiselt:

a) 1—III astme palgasaajaile tsiivilametnikkudele, wabapalgalistele teenijatele, ohwitseridele, sõjawäeametnikkudele ja arstidele ning 1—4 astme palgasaajaile kohtunikkudele Mk. 800 päewas.

b) IV—1 astme palgasaajaile tsiivilametnikkudele, wabapalgalistele teenijatele, ohwitseridele, sõjawäeametnikkudele ja arstidele ning 5—7 astme palgasaajaile kohtunikkudele Mk. 500 päewas.

c) 2—4-a astme palgasaajaile tsiivilametnikkudele, wabapalgalistele teenijatele, ohwitseridele, sõjawäeametnikkudele ja arstidele ning 8—14 astme palgasaajaile kohtunikkudele Mk. 400 päewas.

d) 5—7 astme palgasaajaile tsiivilametnikkudele, wabapalgalistele teenijatele, ohwitseridele, sõjawäeametnikkudele ja arstidele Mk. 300 päewas.

e) 8—11 astme palgasaajaile tsiivilaja sõjawäeametnikkudele ja arstidele ning wabapalgalistele teenijatele Mk. 250 päewas.

f) 12—16 astme palgasaajaile tsiivilametnikkudele, wabapalgalistele teenijatele, sõjawäe üleajateenijatele, kantseleionilastele ja kõigile rahwawäelastele, alamteenijatele ning töölistele Mk. 200 päewas.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) IV osa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb): V. § 16 muudetakse järgmiselt: „Päewarahad arwatakse ärasõidu momendist kunni tagasiõudmise momendini iga 24 tunni eest, kusjuures sõidud alla 8 tundi arwesse ei wõeta. Sõidud, mille wältus 8—24 tundi, loetakse terve päewa eest.“

§ 16-da märkus 2 kaotab sellega makswuse.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) V osa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Panen käesolewa seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana**: Teen ettepaneku seadust wastu wõtta ilma redaktiooni komisjoni andmata.

Juhataja **K. Päts**: On ettepanek tehtud seadust ilma redaktiooni komis-

joni andmata wastu wõtta. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus ilma redaktiooni komisjoni andmata wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

6. Seadus mõnede muudatuste kohta ärimaksu-seaduses — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **W. Linnamägi** (loeb): Seadus mõnede muudatuste kohta ärimaksu-seaduses.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **W. Linnamägi** (loeb):

§ 1. Otsekoheste maksude seaduse (S. k. V köide 1914 a. wäljaanne) § 419 muudetakse järgmiselt:

Jaoskonna ärimaksu komitee seisab koos järgmistest liigetest: maksuinspektor wõi tema abi, üks esitaja aktsiisivalitsuse poolt, üks esitaja linnawalitsuse poolt, kui maksujaoskonda ainult linn kuulub, üks esitaja maakonnawalitsuse poolt, kui maksujaoskonda ainult maakond kuulub, üks esitaja linnawalitsuse ja teine maakonnawalitsuse poolt segajaoskonnades wastawate linna- wõi maakonnawalitsuste nimetusel ja 6 maksumaksjate hulgast walitawaist esitajaist.

Jaoskonna ärimaksu komitee koosolekuid juhatab maksuinspektor wõi tema abi.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **W. Linnamägi** (loeb): § 2. Otsekoheste maksude seaduse (S. k. V köide 1914 a. wäljaanne) § 421 muudetakse järgmiselt:

Jaoskonna ärimaksu komitee liikmed maksumaksjate hulgast walitakse linnawolikogu poolt nendes maksujaoskonnades, kuhu ainult linn kuulub; nendes jaoskonnades, kuhu ainult maakond kuulub — maakonnanõukogu poolt ja segajaoskonnades, kuhu jaolt linn, jaolt maakond kuulub, walitakse nimetatud esitajad pooleks linnawolikogu ja maakonnanõukogu poolt.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb):
§ 3. Otsekoheste maksude seaduse § 449 (S. k. V köide 1914 a. väljaanne) lisas II nimekirjas I järgus p. p. 2, 3, 5 ja 13; II järgus p. p. 2, 3, 5 ja 17; III järgus p. p. 2, 3, 5, 15 ja 16; IV järgus p. p. 2, 3 ja 10; niisama III nimekirjas I järgus p. 10; II järgus p. 12; III järgus p. 13; IV järgus p. 12; V järgus p. 10 tähendatud rahalised summad tõstetakse 50-ne kordseks ja loetakse markades.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb):
§ 4. Otsekoheste maksude seaduse § 449 lisas II nimekirjas I järgus p. 9 muudetakse järgmiselt:

Trahterid, mille aastane üürisumma suurem kui 250.000 mk. ehk kui nende ruumide tulutoowus riigi liikumata waranduse maksu wõtmiseks ei ole alla selle summa arwatud wõi kui linna kasuks nende pealt wõetaw iseäraline trahterimaks suurem on, kui 75.000 mk. aastas.

p. 11 muudetakse järgmiselt:

Apteegid, mille ruumide aastane üür suurem, kui 250.000 mk.

p. 12 kaotatakse ära.

p. 10 II järgus (§ 449 lisa) muudetakse järgmiselt:

Trahterid, mille ruumide aastane üür on 50.000 kunni 250.000 mk. ehk kui nende ruumide tulutoowus riigi liikumata waranduse maksuwõtmiseks ei ole alla selle summa arwatud wõi kui linna kasuks nende pealt wõetaw iseäraline trahterimaks on üle 10.000 kunni 75.000 mk. aastas ja kõik raudtee I klassi jaamade puhwetid.

p. 14 muudetakse järgmiselt:

Apteegid, mille ruumide üür aastas üle 50.000 kunni 250.000 mk.

p. 15 muudetakse järgmiselt:

Saunad linnades, kui üksikute numbrite arw on üle 5.

p. 16 muudetakse järgmiselt:

Raamatute ja trükitööde kauplused linnades, mille ruumide aastane üür on üle 50.000 mk.

p. 4 III järgus (§ 449 lisa) muudetakse järgmiselt:

Putkad, lauad rahawahetamiseks.

p. 13 muudetakse järgmiselt:

Kõik apteegid, peale eelpool nimetatute.

p. 14 muudetakse järgmiselt:

Saunad linnades mitte üle 5 üksiku numbriga ja kõik awalikud saunad ilma numbrikambriteta.

p. 15 muudetakse järgmiselt:

Raamatute ja trükitööde kauplused, mille ruumide aastane üür kunni 50.000 mk.

p. 4 IV järgus (§ 449 lisa) kaotatakse ära.

p. p. 11, 12 ja 14 III nimekirjas I järgus (§ 449 lisa), p. p. 13, 14 ja 16 sellesama nimekirja II järgus; p. p. 15, 16 ja 18 III järgus; p. p. 14, 15, 17 IV järgus; p. p. 12, 13 ja 15 V järgus; p. p. 7, 8 ja 10 VI järgus — kaotatakse ära.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb):
§ 5. Otsekoheste maksude seaduse § 449 lisas (S. k. V köide 1914 a.) II nimekirjas II järgus p. 12 wiiakse üle I järku ja sellesama II nimekirja III järgus p. 12 wiiakse üle II järku; p. 18 IV järgus ja p. 17-das V järgus III nimekirjas kustutatakse maha sõnad „pealinnades ja I klassi maakohtades“.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb):
§ 6. Otsekoheste maksude seaduse § 453 (S. k. V köide 1914 a.) p. p. 8, 15 ja 41 ettenähtud rahalised summad tõstetakse 50. kordseks ja loetakse markades.

Sellesama § 453 p. p. 3, 4, 14, 25, 32, 33, 49, 50, 55, 56, 57 kaotatakse ära ja p. 26 lit. a) muudetakse järgmiselt:

Telliskiwi, katuskiwi, kiwi, poti, lubja, tärklise, tõrwa, ja puu kuiw-destillatsiooni tehased ja piimatalitused töölistearwuga mitte üle nelja.

Ühistegelised piimatalitused, olgugi mehaaniliste abinõude tarwitamisega.

Sellesama § 453 p. 26 II märkus muudetakse järgmiselt:

Maksust on wabastatud ülemaltähendatud ettewõtted ka siis, kui nad ühisuste päralt, mille liikmeteks ainult põllumehed

on, olgugi, et ühisustel oma ehk renditud maad ei ole. Kui aga nimetatud ettevõteted ühisuste poolt välja renditud on, siis käiwad nad maksu alla harilikus korras.

Sellesama § 453 p. 8 muudetakse järgmiselt:

Wastastikused kinnitusseltsid, ettevõtted ja asutused, kelle tegewuspiirkond ühest maakonnast kaugemale ei ulata.

Kui nimetatud seltsidel, kelle tegewus üle ühe maakonna piiride ulatab, põhikapitaali ehk teda asendawaid kapitaalisid ei ole, siis loetakse põhikapitaaliks üks wiwendik osa tagawarakapitaalist.

Sellesama § 453 p. 11 muudetakse järgmiselt:

Omawalitsuse asutuste poolt ülewalpeetawad pandimajad, põhikapitaali suuruse peale waatamata; ühistegelised laenuasutused ja tarwitajateühisused, kelle põhikapitaal mitte üle 500.000 mk. ei ole.

Sellesama § 453 p. 34 muudetakse järgmiselt:

Käsitöö oma perekonnaliigete abil ja ühe palgalise töölisega wõi kahe õpilasega.

J. Kesküll (majand.): Teen ettepaneku seaduses mõnede muudatuste kohta ärimaksu-seaduses § 6 maha kustutada lõiked, ühes rahaministri abi täiendusega nende lõigete kohta: „Sellesama § 453 p. 8 muudetakse järgmiselt: Wastastikused kinnitusseltsid, ettevõtted ja asutused, kelle tegewuse piirkond ühest maakonnast kaugemale ei ulata.

Kui nimetatud seltsidel, kelle tegewus üle ühe maakonna piiride ulatab, põhikapitaali ehk teda asendawaid kapitaalisid ei ole, siis loetakse põhikapitaaliks üks wiwendik osa tagawarakapitaalist.“

Juhataja K. Päts: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja W. Linnamägi: Kui härra Kesküll'i ettepanekut wastu wõtta, siis langewad maksu alla just kõik need, kes maksu alla ei peaks langema.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rkl. Kesküll'i ettepanek tagasi lükatud.

Asun § 6 hääletamisele. (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 7. Otsekoheste maksude seaduse § 497

lisa (S. k. V k. 1914 a.) muudetakse järgmiselt:

Ettevõtete liikide nimekiri nende kasusuurst tähele pannes.

A. Kaubanduslised ettevõtted:

I järk, kui kasu üle 1.000.000 marga.
II „ „ „ „ 200.000 „
III „ „ „ „ 40.000—200.000 mk.
IV „ „ „ „ on alla 40.000 mk. aastas.

B. Tööstuslised ettevõtted:

I järk, kui kasu üle 3.000.000 marga.
II „ „ „ „ 2.000.000—3.000.000 mk.
III „ „ „ „ 1.000.000—2.000.000 „
IV „ „ „ „ 300.000—1.000.000 „
V „ „ „ „ 100.000— 300.000 „
VI „ „ „ „ 40.000— 100.000 „
VII „ „ „ „ 20.000— 40.000 „
VIII „ „ „ „ alla 20.000 mk. aastas.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 7 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 8. 4. oktoobril 1914 a. kinnitatud seaduse (sead. ja määruste kogu § 2870) III osas p. 7 (a, b, w, g) ja 9. jaanuaril 1915 a. seaduse VII osas p. 1 (a, b, w) ja p. 4; VIII osas p. 1 (a, g) ettenähtud rahalised summad tõstetakse 50. kordseks ja loetakse markades.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 8 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 9. Otsekoheste maksude sead. § 518 (S. k. V k. 1914 a.) muudetakse järgmiselt:

Nende ettevõtete pealt, mis tähendatud § 514, protsendilise puhaskasumaksu alla langeb ainult see kasu, mis saadud ärioperatsioonidest Eesti wabariigis.

Kui nende ettevõtete aruanded on kokku seatud väliswaluutas, siis arwatakse puhaskasu ümber Eesti markades Tallinna börse aastase keskmise rahakursi põhjal.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 9 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 10. Otsekoheste maksude seaduse § 534 p. 3 muudetakse järgmiselt:

Ettevõtted, mille kasu kõigi kaubandusliste-tööstusliste asutuste peale kokku

ühe maksujaoskonna piirides mitte üle 20.000 mk. aastas ei ole.

Sellesama paragrahwi p. 4 kaotatakse ära.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 10 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 11. Puhaskasumaksu wõetakse 10% suuruses puhaskasu summast, mis on wälja arwatud otsekoheste maksude seaduse § 542—554 ning 2. mai 1916 a. seaduse p. 2—4 ja p. 7 (seaduste ja määruste kogu § 963) kindlaksmääratud korra järele; maha arwates äratasutud põhiarimaksu selle maksuaasta eest, mille eest puhaskasumaksu wõetakse. Puhaskasumaksu alla 100 mk. ei wõeta.

Seadusandliku delegatsiooni poolt 27. aug. 1919 a. wastu wõetud seadus puhaskasu protsendi muutmise kohta „Riigi Teataja“ nr. 61/62 1919 a. kaotatakse ära.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 11 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 12. Otsekoheste maksude seaduse § 519 p. 1 lit. a muudetakse järgmiselt:

Igasugune tasu (palk, gratifikatsioon jne.) isikutele, kes kuuluvad juhatusesse, nõukogudesse, arwe- ja järewalwe komiteedesse ning rewisjoni komisjonidesse, nagu näituseks esimeestele, direktoritele, walitsejatele, liikmetele ja kui ka ette wõtete walitsejatele, nende abilistele ja wolinikkudele, mitte üle 180.000 mk. aastas ja nõnda, et selle wadjaduse peale minew üldine kogusumma aastas ei tõuseks mitte üle 5% ette wõttele kuuluwast põhikapitaalist.

Ühistegelistele asutustele, kelle osakapitaal on alla ühe miljoni marga, wõib maha arwata seks otstarbeks 10% ühe miljoni pealt.

Sellesama § 519 p. 1 lit. l muudetakse järgmiselt:

Protsentide maksmiseks mitte üle 12% aastas ette wõtte igasuguste wõlgade ja niisama ka tegewuses olewa wõõra kapitali pealt.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 12 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 13. Linnawolikogudele ja alewinõukogudele antakse õigus wõtta oma ringkonnas olewatelt ette wõtetelt lisamaksu kunni 10% riigimaksu määrast.

Lisamaksu määrast teatatakse kohalisele maksuinspektorile hiljemalt 1. maiks. Kui selleks tähtajaks teadet saadud ei ole, siis jääwad jõusse wiimati teatatud normid.

Lisamaksu määrad tähendatakse ära maksulehtedes ja nõutakse riigimaksuga ühtlasi sisse.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 13 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 14. Wene ajutise walitsuse 13. okt. 1917 a. seaduse (sead. ja määruste kogu § 2052) p.p. 5 ja 9 kaotatakse ära ja otsekoheste maksude seaduse § 559 muudetakse järgmiselt:

Ette wõtted, mis täiendus-ärimaksu (puhaskasu) maksu alla käiwad, wõiwad, kunni 15. juulini, aga ette wõtted, mis kunni 15. juunini maksustatud ei ole, kuu aja jooksul, maksulehe kättesaamise päewast arwates, wastulauseid sisse anda jaoskonna komisjonile, kusjuures nad wõiwad paluda neid äriraamatuid, mis jaoskonna komisjoni poolt maksustamise aluseks wastu wõtmata jäetud, weel kord läbi waadata asjatundjate (ekspertide) osawõtmisel. Ekspertiisi kulu jääb wastulauseja kanda.

Need maksualused, kes otsekoheste maksude seaduse § 543 põhjal sisseantawas teatelehes ei ole soowi awaldanud oma äriraamatuid esitada ehk kes tähendatud soowi küll awaldanud on, kuid maksuinspektori nõudmise peale ei ole enne maksustamist äriraamatuid esitanud, ei ole õigustatud wastulause juures oma äriraamatuid esitama, nad ei wõi ka nõuda, et nende äride läbimüük ehk puhaskasu raamatute järele saaks kindlaks tehtud.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 14 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 15. Otsekoheste maksude seaduse § 566 (S. k. V köide 1914 a. wäljaanne) muudetakse järgmiselt:

Täiendusärimaks (puhaskasumaks) maksetakse riigikassasse hiljemalt iga aasta 1-seks septembriks, 15. oktoobriks

ja 15. detsembriks ühesuurustes osades ära. Rahaministril on õigus ka hiljemal maksutähtaega määrata, ilma wiiwitusprotsenti nõudmata.

Ettewõtted, mis kunni 15. juunini makstunud ei ole, on kohustatud neile määratud puhaskasumaksu riigikassasse ära maksma esimene osa kahe kuu jooksul, teine osa — nelja kuu ja kolmas osa — wiie kuu jooksul maksulehe kättesaamise päewast arwates.

Otsekoheste maksude peawalitsusele antakse õigus mõjuwatel põhjustel maksja sellekohasel palwel wõlgnewa täiendusärimaksu sissenõudmist seisma panna kunni kaebtuse otsustamiseni teises astmes, tarwilisel korral nõudes kindlustust.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 15 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 16. Wäljamaalased, kes Eestisse tulewad ärilisel otstarbel, olgugi, et nemad omale kontori-ega äriruumid ei wõta, on kohustatud endid wastawa maksuinspektori juures 3. päewa jooksul sisseõidupäewast arwates registreerima ja esimese ärioperatsiooni sõlmimise puhul endile II järgu kaubanduslise äritunnistuse lunastama, kui mitte nende poolt toimetatavate operatsioonide iseloom ei nõua kõrgema järgu äritunnistuse lunastamist, maha arwatud juhtumised, mis ette nähtud otsekoheste maksude seaduse § 453 p. 40.

Sellest määrusest üleastujaid karistatakse rahatrahwiga kunni 100.000 margani otsekoheste maksude peawalitsuse poolt. Trahwimise ja kaebamise kord on seesama, mis ette nähtud põhiärimaksu rikumise suhtes.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 16 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi (loeb): § 17. Ärimehed, kellel Eestis alalist asukohta ehk warandust ei ole, on kohustatud enne wäljamaale sõitmist ärimaksu määrad ära tasuma, olgugi, et nende maksutähtaeg weel kätte jõudnud ei ole.

Kui otsekoheste maksude seaduse § 543 põhjal nõuetaw teateleht weel sisse andmata, siis on wäljasõitja kohustatud seda wiibimata sisse andma ja kiires korras maksukomisjoni ehk iseäranis rutulisel korral maksuinspektori poolt määratud maksu ära tasuma.

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) § 17 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Asun seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja W. Linnamägi: Teen ettepaneku seadust wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja K. Päts: On ettepanek tehtud seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata wastu wõtta. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus ilma redaktsiooni komisjoni andmata wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Riigikogu juhatuseteadaanne rahwahääletamise tagajärgede kohta.

Sekretäär T. Kalbus: Riigikogu juhatus oma koosolekul 7. märtsil 1923 a. tegi järgmised otsused (loeb):

I.

Rahwahääletamise tagajärgede lõpulik kokkuwõte.

Läbi waadates Riigikogu juhatus poolt moodustatud komisjoni protokoll 6. märtsist 1923 a., mis on kokku seatud 17.—19. weebruarini 1923 a. toimepandud rahwahääletamise tagajärgede kohta ja silmas pidades „Riigikogu walimise, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise õiguse seaduse“ § 8 p. 10, otsustab Riigikogu juhatus: 17.—19. weebruarini 1923 a. toimepandud rahwahääletamise tagajärgede lõpulik kokkuwõte, mille järele hääli on antud „poolt“ 328.369, „wastu“ — 130.476, maksuwusetaks tunnistatud 2.160, kokku 461.005 häält, kinnitada ja „Riigi Teatajas“ wälja kuulutada.

II.

Asutawa Kogu poolt 2. mail 1920 a. wastuwõetud algkooliseaduse muutmise seaduse, mis rahwahääletamisel wastu wõetud, wäljakuulutamise küsimus.

Arwesse wõttes, et 17.—19. weebruarini 1923 a. toimepandud rahwahääletamisel on Asutawa Kogu poolt 2. mail 1920 a. wastuwõetud algkooliseaduse muutmise „poolt“ 328.369, „wastu“ — 130.476 häält

ära antud, kuna I Riigikogu walimisest osa wõtsid 471.228 hääleõiguslikku kodanikku, seega on seaduseelnõu poolt rahwahääletamisest osawõtjate enamus ja see enamus moodustab vähemalt poole nende hääleõiguslike kodanikkude arwust, kes I Riigikogu walimisest osa wõtsid. Sellepärast, toetades „Põhiseaduse“ § 53 ja „Riigikogu walimise, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise õiguse seaduse“ §§ 8 p. 10 ja 30 peale, otsustatakse: Asutawa Kogu poolt 2. mail 1920 a. wastuwõetud algkooli-seaduse muutmise seadus, mis rahwahääletamise korras 17.—19. weebr. 1923 a. wastu wõetud, „Riigi Teatajas“ wälja kuulutada.

Selle otsuse hääletamise motiivide kohta on Riigikogu juhatus liikme K. Wirma kirjalik teadaanne juurde lisatud (loeb):

Seda silmas pidades, et rahwaalgatamise korras Riigikogule ettepanud ja selle kogu poolt 19. dets. 1922 a. tagasilükatud seaduseelnõu „Asutawa Kogu poolt 2. mail 1920 a. wastuwõetud algkooli-seaduse muutmise kohta“ on Riigikogu juhatus protokollis p. II järele rahwahääletamisel, mis 17.—19. weebr. 1923 a. toime pandud, wastuwõetuks tunnistatud ja otsustatud „Riigi Teatajas“ wälja kuulutada, ning juhtnööriks wõttes põhiseaduse § 32. ja „Riigikogu walimise, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise õiguse seaduse“ § 32, otsustatakse:

II Riigikogu walimised määrata 5., 6., ja 7. mail 1923 a., tähendatud walimised „Riigi Teatajas“ wälja kuulutada ja sellest Riigikogule teatada. (Käteplagiin paremal pool. O. Strandman (tõer.): Tagurluse wõit!)

Juhataja **K. Päts**: Riigikogu läheb järgmise päewakorra-punkti juurde.

8. Riigikogu istungjärgu waheaja küsimus. **J. Bergman** (kristl.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Aluseks wõttes wanematekogu otsust, et peale tänaste koosolekute päewakorda wõetud seaduste wastuwõtmist ja rahwahääletamise tagajärgede teadaandmist Riigikogu istungjärgule waheaeg määrata, teen selle wanematekogu otsuse põhjal järgmise ettepaneku: „Riigikogu otsustab määrata Riigikogu istungjärgu waheaja peale käesolewa koosoleku lõppu.“ (J. Piiskar (is.): Kui kaua aja peale?)

Juhataja **K. Päts**: Selle ettepaneku kohta sõnasoowijaid ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawana enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Päewakord on läbi, lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 1.30 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Päts**.

Abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäär **T. Kalbus**.

